

Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego z Pracownią Pielęgniarstwa Onkologicznego
Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu AM w Lublinie
Kierownik: Prof. dr hab. n. med. Jadwiga Daniluk

ZDZISŁAWA SZADOWSKA-SZLACHETKA, JADWIGA DANILUK,
EWA KRZYŻANOWSKA, MAŁGORZATA E. KRASUSKA, ELŻBIETA NOWICKA

*The third year students' of nursing knowledge and attitudes
towards drug abuse*

**Wiedza i postawy studentów III roku wydziału pielęgniarstwa
wobec problemu narkomanii**

Zgodnie z ustawą o narkomanii: narkomania to stale lub okresowe przyjmowanie w celach niemedycznych środków odurzających lub psychotropowych albo zastępczych w wyniku czego może powstać zależność (4). Środki uzależniające dzieli się na trzy grupy. Pierwsza grupa to środki odurzające tj. morfina, kodeina, dolantyna, kokaina, domowe przetwory maku (mleczko, makiwara, „kompot”), przetwory konopi, LSD. Następna grupa to środki psychotropowe, uspokajające i nasenne oraz niektóre przeciwbólne i amfetamina. Trzecia grupa to środki zastępcze: różne lotne substancje chemiczne, rozpuszczalniki, kleje, itd., zażywane zazwyczaj drogą wziewną. Marihuana, leki uspokajające oraz pobudzające a także amfetamina to najpopularniejsze obecnie środki psychoaktywne używane przez młodzież (2)Z badań przeprowadzonych przez A. Zielińskiego (6) wynikało, że połowa studentów miała kontakt z marihuaną, co trzeci pałił obecnie marihuanę,co dziesiąty regularnie lub okazjonalnie przyjmował amfetaminę, miał kontakt z LSD lub środkami wziewnymi.

Używanie środków odurzających przez polską młodzież przedstawiono w tabeli 1 (3).

Tabela. 1. Używanie środków odurzających przez młodzież

Narkotyki	Trzecie klasy gimnazjum		Druga klasa szkół ponadgimnazjalnych		Studenci
	1995	2003	1995	2003	2003
Marihuana lub haszysz	10,1	19,2	17,1	36,7	47,9
Amfetamina	2,9	6	2,8	15,4	Brak danych

Badania wykazały, że wraz z wiekiem młodzieży wzrasta częstość używania narkotyków, narkotyków oraz ukazuje eskalację tego zjawiska na przestrzeni kilku ostatnich lat.

Młodzież najczęściej sięga po narkotyki z powodu przeżywanych trudności, nudy, chęci „wyluzowania się”, mody, presji ze strony przyjaciół, wpływu grupy rówieśniczej, niedojrzałości osobowości. Wystąpieniu nałogu sprzyjają nieprawidłowości występujące w środowisku społecznym: brak wsparcia w rodzinie, nieprawidłowe więzi, patologie, brak kontroli ze strony rodziców, stresy szkolne, odrzucenie ze strony rówieśników (5).

Młodzież zdobywająca zawód pielęgniarki, pielęgniarka jest przygotowywana do pracy w zakresie profilaktyki pierwszorzędowej narkomanii tj. współuczestniczenia w programie edukacyjnym realizowanym przez szkołę w zakresie kompetencji zawodowych pielęgniarki we współpracy z pedagogiem, psychologiem (4).Pielęgniarka szkolna powinna także wiedzieć jak zachować się wobec ucznia w stanie odurzenia (4). Osoby wykonujące ten zawód nie mogą być uzależnione od narkotyków, muszą się wykazywać wysoce etyczną postawą. Mając kontakt z narkotykami – szczególnie z lekami prze-

ciwbólowymi podawanymi w różnych oddziałach, miejscach pracy; pielęgniarki powinny być sumienne, odpowiedzialne.

Tematyka związana z narkomanią w procesie kształcenia przyszłych pielęgniarek/pielęgniarzy występuje w przedmiocie Zdrowie Publiczne w III semestrze nauki. Przedmiot ten zawiera następujące hasła z tego zakresu: programy zdrowotne w zakresie profilaktyki uzależnień – nikotynizmu, alkoholizmu, narkomanii, lekomanii; metody rozpoznawania objawów uzależnień; pomoc uzależnionym.

CEL PRACY

Celem niniejszej pracy było poznanie wiedzy i postaw studentów III roku wobec narkomanii.

MATERIAŁ I METODA BADAŃ

Grupę badanych stanowiło 50 studentów III roku Wydziału Pielęgniarstwa Akademii Medycznej w Lublinie, w tym 47 kobiet i 3 mężczyzn w przedziale wiekowym 20-25 lat. Badanie przeprowadzono przy pomocy kwestionariusza ankiety własnej konstrukcji. Zawierała ona pytania otwarte i zamknięte.

WYNIKI BADAŃ

Wszyscy badani (100%) uważają, że narkomania jest problemem społecznym. Przyczyny sięgania po narkotyki są wielorakie, a przedstawia je tabela 2.

Tabela. 2. Powody sięgania po narkotyki podawane przez studentów

Powody sięgania po narkotyki	Liczba	% badanych
Ciekawość	21	42
Problemy w rodzinie	16	32
Ucieczka od problemów	15	30
Problemy w szkole	9	18
Dla szpanu	8	16
Nuda	6	12
Moda	6	12
Z namów kolegów	6	12
Złe towarzystwo	5	10
Aby pomóc sobie w nauce	3	6

Najczęstszymi powodami sięgania po narkotyki według ankietowanych są: ciekawość, problemy w rodzinie, ucieczka od problemów, problemy w szkole.

Następne pytanie dotyczyło znajomości nazw narkotyków. Wszyscy badani znają nazwy narkotyków. Najczęściej wymieniali oni amfetaminę i marihuanę - odpowiedzi na to pytanie przedstawia tabela 3

Tabela. 3. Znajomość narkotyków przez młodzież

Narkotyki	Liczba	% badanych
Amfetamina	46	92
Marihuana	44	88
LSD	21	42
Grzyby halucynogenne	10	20
Morfina	6	12
Konopie	4	8
Trawka	3	6

Kolejne pytanie dotyczyło znajomości placówek udzielających pomocy narkomanom-40 osób spośród badanych (80%) zna takie placówki, zaś 10 osób (20%) nie podało żadnych.

Tabela. 4. Placówki udzielające pomocy narkomanom według ankietowanych

Placówki udzielające pomocy narkomanom	Liczba	% badanych
Monar	34	68
Markot	8	16
Ośrodki dla uzależnionych	4	8
Policyjne ośrodki ds. prewencji	2	4
Poradnia zdrowia psychicznego	1	2
Niebieska linia	1	2
Pomoc w szpitalach	1	2

Następne pytanie dotyczyło przedziałów wiekowych, w jakich najczęściej ludzie młodzi sięgają po narkotyki. Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 5.

Tabela. 5. Wiek, w jakim najczęściej młodzież sięga po narkotyki

Wiek	Liczba	% badanych
15-18 lat	38	76
11-14 lat	11	22
7-10 lat	1	2

Według ankietowanych młodzież sięga po narkotyki najczęściej w wieku 15-18 lat. Jeżeli chodzi o to, czy badani mieli kontakt z osobą uzależnioną, to połowa spośród badanych podaje, że miała taki kontakt, zaś 50% nie miało.

W odpowiedzi na pytanie, czy narkotyki mają pozytywne skutki działania, 5 osób spośród 45 dało odpowiedź twierdzącą uważając, że :

- uśmierzają ból – 3 osoby (6%)
- ułatwiają zapamiętywanie - 1 osoba (2%)
- pobudzają OUN - 1 osoba (2%)

Odpowiadając na pytanie, czy badani udzieliliby pomocy narkomanowi, 44 osoby (88%) odpowiedziało, że tak, zaś 6 osób (12%), że nie. Oferowana przez młodzież pomoc narkomanom przedstawiała się następująco:

- wsparcie psychiczne – 11 osób
- pomoc w znalezieniu odpowiedniego ośrodka – 10 osób
- rozmowa – 8 osób
- przedstawienie konsekwencji nałogu – 3 osoby
- przedstawienie możliwości leczenia uzależnienia – 3 osoby
- udzielenie pierwszej pomocy w sytuacji zagrożenia życia – 3 osoby

Jedna osoba zauważa, że chciałaby udzielić pomocy narkomanom, ale wie, że jest to bardzo trudne. Odpowiedzi ankietowanych dotyczące konsekwencji przyjmowania narkotyków przedstawia tabela 6.

Tabela. 6. Konsekwencje przyjmowania narkotyków

Konsekwencje przyjmowania narkotyków	Liczba	% badanych
Zakażenie wirusem HIV	29	58
Uzależnienie	27	54
Śmierć	16	32
Wyniszczenie organizmu	11	22
Uszkodzenie OUN	7	14
Wirusowe zapalenie wątroby	7	14
Rzucenie szkoły	5	10
Trudności w nauce	3	6
Samotność	3	6
Utrata znajomych	3	6

Pojedyncze odpowiedzi badanych wskazywały na narażenie na gwałt, zmianę systemu wartości, przypadkowy seks oraz wchodzenie w świat przestępczy jako skutek zażywania narkotyków. Spośród 50 badanych 27 osób - (54%) odpowiedziało, że nie zaprzyjaźniłoby się z narkomanem, a 22 osoby odniosło się do tej kwestii pozytywnie – 44% badanych zaprzyjaźniłoby się z narkomanem, 1 osoba wskazuje na obawy związane z zaprzyjaźnieniem się z narkomanem ze względu na możliwość współuzależnienia.

W odpowiedzi na sugestię czy badani chcieliby coś dodać uzyskano następujące wypowiedzi: 8 osób wskazało na zbyt dużą dostępność narkotyków oraz zbyt mało działań w zakresie pomocy osobom uzależnionym - cytuję wypowiedzi : "Na dyskoteci każdy jarał lub wachał, tak, że jak stamtąd wyszłam, to miałam wrażenie, że sama jestem na haju", "Ludzie są bez przyszłości, nie mają pracy, sięgają po narkotyki żeby zapomnieć".

DYSKUSJA

W opinii ankietowanych narkomania jest problemem społecznym.. Coraz więcej młodych osób sięga po narkotyki(6), wskazują to również te badania ankietowe. Młodzież sięga po, narkotyki z ciekawości, z powodu problemów w rodzinie, w szkole, pod wpływem presji grupy rówieśniczej. Ankietowani znają nazwy narkotyków .W Polsce w latach 1996- 2001 zwiększyła się dostępność narkotyków(2). Badani wymieniają powody sięgania po narkotyki – są one zbieżne z tymi jakie podaje literatura(5). Większość badanych podaje negatywne konsekwencje narkomanii co być może jest czynnikiem w pewien sposób zabezpieczającym przed uzależnieniem. Nie wszyscy ankietowani są skłonni do udzielenia pomocy narkomanowi a to może budzić zastrzeżenie ponieważ obowiązek niesienia pomocy osobie chorej wynika z istoty zawodu medycznego. Mniej niż połowa ankietowanych zaprzyjaźniłaby się z narkomanem – jeżeli jest to podyktowane obawą przed współuzależnieniem taką postawę można uznać za częściowo słuszną, jeżeli zaś ta postawa wynika z braku tolerancji to jest ona sprzeczna z etyką zawodową. Ankietowani wymieniają niewiele placówek udzielających pomocy narkomanom, część spośród studentów nie zna w ogóle takich placówek .Istnieje konieczność uzupełnienia ich wiedzy w tym zakresie.

WNIOSKI

1. Wszyscy badani uznają narkomanię za problem społeczny.
2. Wszyscy ankietowani znają środki uzależniające.
3. Część ankietowanych nie zna ośrodków pomocy narkomanom.
4. Ankietowani wiedzą, w jakim wieku młodzież najczęściej sięga po narkotyki.
5. Respondenci wymieniają podawane również w literaturze powody sięgania po narkotyki.
6. Nie wszyscy respondenci deklarują chęć pomocy narkomanom
7. Badani znają problemy wynikające z narkomanii.

LITERATURA

1. Cekiera C.: Ryzyko uzależnień.Lublin2001.Towarzystwo naukowe KUL.
2. Ostaszewski K.: Trendy w używaniu przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania moko-towskie- kontynuacja. Alkoholizm i narkomania 2001;14(3)402-403.
3. Ryciak I.: Skąd ten skręt . Newsweek Polska 2004, 43 ;17-20.
4. Woynarowska B., Staniaszek M., Pułtorak M., Wojciechowska A.: Uczeń a narkotyki. Jak zapobiec i pomóc. Warszawa 1991.Instytut Matki i dziecka. Zakład Medycyny Szkolnej.
5. Zajączkowski K.: Nikotyna, alkohol, narkotyki. Profilaktyka uzależnień. Kraków 2001.Rubikon.
6. Zieliński A.: Studenci a środki psychoaktywne. Próba zmiany postaw i zachowań przez program edukacyjny. Alkoholizm i narkomania 1996;24(3)s.311-323.

STRESZCZENIE

Badania ankietowe dotyczyły wiedzy i postaw studentów III roku wydziału pielęgniarstwa wobec narkomanii. Zastosowano ankietę własnej konstrukcji. Studenci posiadają dość duży zakres wiedzy na temat zjawiska narkomanii, wykazują jednak pewne braki w zakresie znajomości ośrodków udzielających pomocy narkomanom. Część osób nie deklaruje udzielenia pomocy narkomanom oraz zaprzyjaźnienia się z uzależnionymi.

SUMMARY

The research conducted aimed at knowledge and attitude of the 3rd year students of Nursing towards drug taking. Students are aware of most phenomena as for drug abuse however they lack essential knowledge of Institutions giving support to drug addicts. Some people aren't ready to help and make friends with drug addicts.